

Vývoj mezinárodní migrace v Argentině od poloviny 19. do začátku 21. století (posun od země imigrační v zemi emigrační)

Eva Janská

Imigrace do Latinské Ameriky nebyla v 19. století na rozdíl od imigrační historie Kanady a USA tak diverzifikovaná (co se týče zemí původu imigrantů) ani rozsáhlá (Kent 2006). Přesto hrála významnou roli ve formování některých národů po vzniku jejich nezávislosti. Nejvýznamněji se však přistěholectví projevilo v zemích Jižního rohu, tj. Brazílii, Chile, a zejména pak v Argentině, a to svým dopadem na kulturu, krajinu a obyvatelstvo jako celek.

1 Vývoj mezinárodní migrace v zemích Latinské Ameriky od počátku 19. století

Ačkoliv je všeobecně známo, že s objevením Ameriky Kryštofem Kolumbem v roce 1492 je svázána imigrace Evropanů a dalších přistěhovalců na kontinent, teprve od 19. století se začaly projevovat významné změny velikosti, složení a rozmístění obyvatelstva.

V podstatě lze charakterizovat období od počátku 19. století do současnosti třemi významnými migračními proudy: transatlantická migrace, migrace venkov–město (urbanizace) a meziregionální migrace, resp. emigrace. Nejvýznamněji se na celkovém složení populace projevila transatlantická migrace, zahrnující jak příliv z evropských zemí, tak i z Afriky, popř. z Asie. Zatímco však migrační saldo Afričanů (nejčastěji otroků dovezených z Angoly a Guiney) či Asiátů (hlavně z Číny, Japonska a Indie) bylo v letech 1800–1970 asi 1,9, resp. 1,5 milionu imigrantů, příliv z Evropy v tomto období zcela dominoval (10 mil.).

Docházelo přitom k diverzifikaci migračních proudů, kdy např. vynucená migrace v podobě dovozu otroků z Afriky v letech 1810–1870 dosahovala téměř 2 milionů (Kent 2009) a směřovala zejména do Brazílie a Karibiku na práci na plantážích cukrové třtiny či do dolů (diamanty, zlato). Naproti tomu dobrovolná migrace pocházela zejména z evropských zemí a nejvýznamnější příliv byl mezi lety 1880–1930 (Lattes a Lattes 1994). Například pro Španěly byly nejvýznamnější destinace země Jižního rohu, dále pak v Karibské oblasti (Velké Antily), Mexiku či ve Střední Americe. Portugalci vzhledem ke svým koloniálním vazbám směřovali nejčastěji do Brazílie, zatímco pro Angličany, Holanďany či Francouze byly cílovým místem ostrovy Malých Antil, popř. pobřeží Guyany. Nezávislost a ekonomický růst v zemích, jako je Argentina, Brazílie, Uruguay a Chile, na konci 19. století pak otevřely další možnosti pro podnikání a uplatnění se na trhu práce. Do stávajících migračních proudů se později přidali ještě Italové, popř. imigranti ze Severní Ameriky (Blouet a Blouet 2010).

Podle Kenta (2006) byly rozhodujícími aspekty podporujícími imigrační politiku snaha osídlit neobydlené či řídké osídlené oblasti (kolonizace), nabídka levné zemědělské půdy v oblasti pampy, prosperita kávových plantáží v jižní Brazílii a přání rozšířit bělošské obyvatelstvo. Odhaduje se, že mezi lety 1800 a 1970 přišlo do Latinské Ameriky 21 milionů přistěhovalců (de Lattes a de Lattes 1991) zejména z Evropy, avšak značná část se jich opět vrátila domů (viz výše) či migrovala do dalších destinací, jako např. do USA.¹

Rozhodujícím aspektem migračního procesu byla rozdílná ekonomická úroveň na obou stranách Atlantiku. Mnoho Evropanů se v té době rozhodlo zlepšit si životní a ekonomickou úroveň právě vystěhovalec-tvím do Severní či Jižní Ameriky. Vlády některých zemí se chovaly vůči

¹ Migrační saldo tak (viz de Lattes a de Lattes 1991) činilo 13,8 milionu. Poměr mezi přílivem imigrantů z Evropy do USA a Latinské Ameriky v letech tzv. masové migrace (1800–1923/4) byl 33 milionů vs. 7–9 mil. (Opatrný 1998)

potenciálním emigrantům vstřícně (např. Německo, Itálie, Španělsko) a svojí politikou sa snažily podpořit vznik krajanských komunit v Novém světě za účelem navázání nových ekonomických kontaktů, které mohly využít pro rozvoj vlastního obchodu. Na druhou stranu rakusko-uherská monarchie byla zásadně proti podpoře vystěhovalectví a emigrace byla často nelegální, a to za účelem cesty do Německa, odkud pak bylo možné se v Brémách anebo v Hamburku nalodit a plout do cílové země. K částečnému uvolnění došlo po roce 1848, kdy se z některých oblastí Čech začali lidé vystěhovávat zejména do USA: „Od roku 1851 začaly úřady sledovat počty vystěhovalců z jednotlivých krajů, popř. procházejících Prahou nebo pohraničními železničními stanicemi... V roce 1852 se podle Fr. Kutnara vystěhovalo z Čech kolem 6000 osob... Podle neúplného výkazu prezidia místodržitelství se roku 1852 nejvíce stěhovali lidé z kraje plzeňského (547) a pardubického (168 vystěhovalců)... Roku 1856 se lidé stěhovali už skoro z celých Čech, daleko více však z českých než německých krajů.“ (Polišenský 1996)

Zavedením kvótního systému v USA v letech 1923–24 nastal na určitou dobu přesun migračních toků směrem k Jižní Americe, čímž došlo k dalšímu navýšení imigrace zejména do států Jižního rohu. Ke zpomalení došlo až v souvislosti se světovou hospodářskou krizí ve 30. letech 20. století a se zavedením restriktivnější imigrační politiky. K poslednímu navýšení imigračních proudů došlo ještě po druhé světové válce.

Další etapa je spojena s urbanizačními procesy, tedy stěhováním venkovského obyvatelstva do měst. De Lattes a de Lattes (1991) odhadují, že mezi lety 1930–1980 se z venkova do měst přestěhovalo kolem 100 milionu lidí. Mezinárodní migrace v tomto období začala stagnovat a jedním z důvodů byly státní intervence do růstu ekonomiky a současného omezení dovozu zboží. Mezi další příčiny stěhování obyvatelstva

do měst byl celkově obrovský nárůst obyvatelstva² a omezené možnosti práce a obživy na venkově.

Třetí etapa mezinárodní migrace v Latinské Americe začala na konci 60. let a trvá do jisté míry doposud. Charakteristická je především meziregionální migrací, tj. stěhováním v rámci kontinentu, nejčastěji pak mezi „bohatými“ a „chudými“ sousedy (např. migrace zemědělců z Bolívie do Argentiny). Současně se však z dříve migračně ziskového kontinentu stává region ztrátový. Migranti odtud odchází zejména do USA, Kanady či zpět do Evropy.

2 Počátky přistěhovalectví do Argentiny

Argentina lákala imigranty ke kolonizaci svých území díky lukrativním nabídkám zakotveným v Ústavě z r. 1853, kde v čl. 25 stojí:

Federální vláda posílí přistěhovalectví z Evropy; nebude omezovat, snižovat a ani ztěžovat daněmi vstup na argentinské teritorium cizincům, kteří by přicházeli s cílem zúrodňovat půdu, zlepšovat průmysl a přinášet výuku vědních disciplín a kultury.³

Otevřená a liberální migrační politika se projevovala i v zemích původu imigrantů, kam jezdili agenti lákat potenciální imigranty. Například agent přepravní společnosti v Brémách, Ferdinand Missler, distribuoval v Čechách malé plakátky vychvalující Argentinu: „Vláda Argentiny,

² Díky snížení úmrtnosti a stále poměrně vysoké porodnosti vzrostl počet obyvatel Latinské Ameriky mezi lety 1950–70 z 167 milionů na 287 milionů.

³ „El Gobierno federal fomentará la inmigración europea; y no podrá restringir, limitar ni gravar con impuesto alguno la entrada en el territorio argentino de los extranjeros que traigan por objeto labrar la tierra, mejorar las industrias, e introducir y enseñar las ciencias y las artes.“ (Překlad autorky)

nabízí pro přistěhovalce hned po příjezdu řadu výhod, například poradenství...“⁴

Dále na nich uvádí kontaktní údaje v Buenos Aires (Calle Florida 735), kde se mohou přistěhovalci přímo obrátit na další lidi o pomoc po příjezdu do země. V textu se dále vychvalují tamní podmínky pro zemědělství, úrodná půda v pampě a v neposlední řadě se odkazuje na již usazené krajany. Reklamní agentury také zprostředkovávaly pomoc při nákupu lodních lístků.

Aby se rakousko-uherská vláda přesvědčila o inzerovaných vhodných zemědělských podmínkách v regionu Chubut v Argentině, vyslala tam v roce 1910 parlamentní skupinu vedenou Ferdinandem Klinderou (1912). Jednalo se o první pokus rakousko-uherské vlády o pozitivní přístup k potenciálnímu vystěhovalectví do Ameriky. I přesto, že nabídka argentinské vlády nakonec přijata nebyla, F. Klindera napsal o své cestě knihu *Český rolník napříč Argentinou. Příběhy Rakouské výpravy do Patagonie*, která se pro mnohé zájemce o vystěhování stala důležitým zdrojem informací.

3 Nejvýznamnější imigrační komunity v Argentině

Není tak překvapivé, že většina Argentinců se dnes hlásí k evropským kořenům. Jedná se zejména o potomky Italů a Španělů, jejichž počty významně převyšují přistěhovalce z jiných zemí. Dokládá to ukazatel poměru mezi migračním saldem (1800–1970) a celkovou populací (k roku 1910), který poukazuje v případě Argentiny na největší demografické změny na kontinentu způsobené migrací (Lattes a Lattes 1996). Argentina má tento ukazatel 77,9, zatímco druhá Kuba 52,2; Uruguay 50,00 a Brazílie 21,4.

⁴ „El gobierno de Argentina, por el contrario, ofrece a los inmigrantes muchas ventajas desde el día del desembarco, y les ayuda con consejos y con hechos.“ (Citováno z Opatrný 2000; volný překlad autorky)

Počet obyvatel Argentiny tak především díky imigraci vzrostl z 1,7 milionu v roce 1870 (v té době zde bylo méně obyvatel než v Bolívii, Chile nebo a Peru) na téměř 8 milionů v roce 1914 (Blouet a Blouet 2010) a 11,8 mil. v roce 1930 (Opatrný 2000). V roce 1914 byla téměř třetina celkového obyvatelstva cizího původu, z toho 40% pocházelo právě z Itálie a 35% ze Španělska. V Buenos Aires tvořili přistěhovalci z Evropy v roce 1910 dokonce $\frac{3}{4}$ obyvatel města (Preston 1996). Podle M. Santilia (ředitele Centra latinskoamerických studií v Buenos Aires)⁵ je nutné ještě brát v úvahu nelegální migraci, která na příkladu údajů z příplulých lodí mezi lety 1882–1927 k oficiálnímu číslu 3 miliony ještě přidává další 2 miliony imigrantů.

Argentina byla na konci 19. století jednou z nejbohatších zemí světa. Britské firmy investovaly do výstavby přístavů a železnic, zatímco migranti z Itálie a Španělska na těchto stavbách pracovali. Vývoz ovcí a dobytka spolu s nerostným bohatstvím přinášely zemi zisk a bohatství. Jedním z pozůstatků tohoto bohatství je budova opery Teatro Colón v Buenos Aires, která byla slavnostně znovuotevřena v roce 1908 italským skladatelem Guiseppe Verdim a jeho operou *Aida*.

3.1 Italové

Paradoxně antidiskriminační nálady vůči italským imigrantům v USA na konci roku 1880 vedly k tomu, že mezi roky 1900–1930 volili Italové jako svůj imigrační cíl Argentinu. Byli to právě Italové, jejichž imigrace měla na obyvatelstvo a zemi celkově největší vliv. Díky zrychlující se námořní dopravě (parní lodě) jich většina přijížděla jako sezonní dělníci za účelem sklizně pšenice. Známí byli pod přezdívkou „golondrinas“ (vlaštovky), neboť do Argentiny přijížděli v zimním období severní polokoule a poté se zase vraceli na jaře zpět do Itálie pracovat na svých polích. Byli to zejména svobodní muži, kteří se takto stěhovali za prací

⁵ Viz <http://www.latinamericanstudies.org/argentina/argentina-italians.htm>, 10. 9. 2014.

mezi kontinenty. Postupem času však začali více zůstat v Argentině, kam si přivezli i své rodiny.

Dokládá to příběh jedné italské rodiny, u níž jsou okolnosti a důvody příchodu do Argentiny po druhé světové válce (kdy nastala druhá, slabší vlna imigrace) do jisté míry zobecnitelné – nedostatek práce a chudoba vedla mnoho lidí k rozhodnutí emigrovat do země s vyšší životní úrovní.⁶

Většina přistěhovalců zůstala přímo v hlavním městě, kde se zpravidla i vylodili. Podle Prestona (1996) upřednostňovali Italové ze severu pobyt ve městech (až 80 % imigrantů v Buenos Aires pocházelo z Itálie), přičemž Italové z jihu směřovali spíše do zemědělských a venkovských oblastí pampy, kde byly nízké nájemní pody, a tudíž i větší možnost ušetřit. De Lattes a de Lattes (1991) uvádějí, že do Argentiny přišlo v období let 1800–1970 přes 3 miliony Italů (převahu Italů nad ostatními imigranty přibližuje tabulka č. 1). Ti, kteří zůstali, a hlavně jejich potomci si částečně uchovali i jazyk svých předků. Mnoho imigrantů, včetně Italů, kteří se usadili přímo v hlavním městě Buenos Aires, se pak navíc od ostatních ještě odlišovalo dialektem zvaným *porteño*. Toto označení pro lidi žijící v přístavu však obecně platí pro všechny obyvatele města (Kent 2006).

3.2 Španělé

Kulturní a jazyková blízkost spolu s ekonomickými příležitostmi byly důležitými aspekty, které hrály roli v pokračující migraci Španělů do Argentiny. Zatímco však v koloniálním období imigranti odcházeli nejvíce z Andalusie a Extremadury, na přelomu 19. a 20. století byly zdrojovými regiony zejména Galicie, Asturie a Santander. Daleko největší příliv v této době byl ovšem z Galicie, přičemž přítomnost těchto imigrantů byla tak výrazná, že Argentinci pak označovali všechny

⁶ O necelých sto let později se příběh obrací a naopak řada potomků evropských přistěhovalců hledá uplatnění v Evropě a využívá svého původu ke vstupu na tamní trh práce.

přistěhovalé Španěly z té doby hanlivým názvem *gallegos* (Kent 2006). V 30. a 50. letech pak do Argentiny směřovali političtí uprchlíci utíkající za španělské občanské války, resp. před fašistickou vládou diktátora Franka.

3.3 Další Evropané

Ačkoliv ostatní migrační proudy nebyly tak početně významné jako dva předcházející, byly některé skupiny velmi důležité pro rozvoj daného regionu. Jednou ze skupin byli Velšané, kteří přispěli ke kolonizaci části argentinské Patagonie, na dolním toku řeky Chubut (70. a 80. léta 19. století). Jednalo se o skupinu lidí z Walesu hledající duchovní a politickou svobodu. Založili města Rawson, Trelew a Gaiman a položili základy regionální ekonomiky založené na chovu ovcí, pěstování obilí a ovoce.

Židovští imigranti na druhou stranu preferovali život ve velkých městech. Nejvíce jich přicházelo do Buenos Aires, kde se jejich počet na začátku 20. století pohyboval mezi 50–100 tisíci. Zejména se usazovali ve čtvrti Once, kde lze i nyní nalézt židovské školy, synagogy, košer restaurace či řeznictví (Kent 2006).

Poměrně separovaně žili v Argentině Britové, kteří přinesli do země nové technologie a kapitál a rozvíjeli podnikání (zakládali železnice, chov dobytka apod.). Argentina byla hlavním exportérem vlny, jehněčího a hovězího masa, obilí, lnu a kůže do Velké Británie. Většina Britů se vracela po určité době domů, nicméně po dobu pobytu v Argentině tzv. britští Argentinci zakládali britské školy a sdružovali se v privátních společenských klubech, čímž se separovali od argentinské společnosti, ač patřili k její elitě.

Také Němci se zapsali svou přítomností v Argentině velmi výrazně. Ve 20. a 30. letech 20. století pomáhali společně např. s Čechy, Slováky a Poláky osídlovat nové oblasti na severu země – Chaco, Misiones a Formosu. Díky zavlažovacím systémům v údolí řeky Rio Negro a železničnímu spojení mohli dále zintenzivnit zemědělskou činnost

i v oblasti Mendoza. Další příliv německy mluvícího obyvatelstva probíhal od 30. do 50. let minulého století, a to v důsledku druhé světové války. Nejdříve se jednalo o vyhoštěné Židy a sudetské Němce a po válce pak např. o kolaboranty či nacisty. Mnoho z nich patřilo k relativně bohatým podnikatelům a řemeslníkům, kteří dosáhli ekonomických úspěchů. Například v 60. letech patřilo mnoho lepších hotelů právě Němcům. Stejně tak se Němci zasadili o založení fotografického průmyslu a peněžních směnár (Preston 1996).

Tabulka 1: Země původu imigrantů v Argentině v letech 1857–1903

Země původu	Období 1857–1903	Země původu	Období 1857–1903
Italové	1 331 536	Belgičané	19 521
Španělé	414 973	Nizozemci	5 165
Francouzi	170 293	Portugalci	4 067
Rakušané	37 953	Dánové	2 949
Angličané	35 435	Severní Amerika	2 353
Němci	30 699	Švédové	1 127
Rusové	26 889	Ostatní	49 688
Švýcaři	25 775		
Celkem	2 158 423		

Zdroj: The immigration offices and statistics from 1857 to 1903, Ministry of Agriculture; <http://www.gutenberg.org/files/39230/39230-h/39230-h.htm>

4 Meziregionální migrace a emigrace

Migrační zisky nicméně v Argentině pokračovaly až do roku 1980, a to zejména vlivem narůstajících toků ze sousedních zemí s méně vyspělými ekonomikami, jako je Paraguay, Uruguay, Bolívie a Chile. Z tabulek 2 a 3 je vidět, že trend narůstající migrace ze sousedních zemí od roku 1960 neustále stoupá. Cílem migrace je pochopitelně získání zaměstnání a vyšších mezd, které byly v zemi původu nedostatečné. Migranti směřovali především do venkovských oblastí, které se vyliďňovaly v důsledku

intenzivní urbanizace. Právě vnitřní migrace z venkovských do městských regionů umožnila zaplnit migrantům mezery na argentinském trhu práce. I přes ekonomickou krizi je tak argentinský pracovní trh otevřený pro imigranty, ať již legální nebo nelegální, a to zvýšenou poptávkou po převážně nekvalifikované, málo placené práci. Délka pobytu se pohybuje od krátkodobé migrace až po trvalou, která mírně převyšuje (Jachymovicz 2006).

Tabulka 2: Imigrační toky do Argentiny z vybraných LA zemí (1960–89)

Období	Bolívie	Chile	Paraguay	Uruguay
1960–1969	21 888	25 057	50 355	9 226
1970–1979	22 736	63 559	51 039	48 172
1980–1989	38 854	5412	37 918	42 655

Zdroj: Demographic Bulletin: International Migration in Latin America. United Nations: Santiago, Chile. January 2000.

Tabulka 3: Složení vybraných skupin obyvatelstva v Argentině podle zemí původu ze sčítání obyvatelstva

Rok	Cizinci celkem	Bolívijci	Brazilci	Chilané	Uruguayci	Paraguayci
1960	2 540 226	88 830	48 195	116 840	53 974	153 844
1970	2 193 330	101 000	48 600	142 150	58 300	230 050
1980	1 857 703	115 616	42 134	207 176	109 724	259 449
1991	1 605 871	143 735	33 543	218 217	133 653	251 130
2001	1 517 904	231 789	33 748	211 093	116 676	322 962

Zdroj: Demographic Observatory: International Migration. United Nations 2006.
(<http://www.cepal.org/publicaciones/xml/6/32706/Observatoriodemografico1.pdf>)

Kromě atraktivitu země v rámci latinskoamerického kontinentu však dochází od 80. let k významným emigračním proudům do zemí, jako jsou Spojené státy, Španělsko, Itálie a Izrael. Ovlivňuje to jednak snižující se možnost uplatnění se na místním trhu práce, poptávka zaměstnavatelů po zahraniční levné pracovní síle a příznivé vízové politiky cílových

zemí zaměřené zejména na získávání vysoce kvalifikované pracovní síly. Kolaps argentinské ekonomiky v letech 2001–2002 se odrazil na odlivu 300 000 lidí, zejména evropského původu (v letech 2001–2005). Je stále častějším jevem, že právě potomci Evropanů čekají na povolení z příslušných ambasád vycestovat do zemí svých předků, popř. USA a vyhnout se tak opětovné ekonomické recesi s 15% nezaměstnaností. Například italská ambasáda v Buenos Aires vydala v roce 2010 více než 12 000 pasů Argentincům italského původu. Podle sčítání v roce 1991 bylo v Argentině 450 000 Italů a více než 6 milionů lidí mělo italské kořeny. Přesto se řada z nich chystá do vlasti svých předků přestěhovat.⁷ Odhaduje se, že v letech 1960 a 1970 emigrovalo 185 000 Argentinců (zejména vysoce kvalifikovaných), přičemž jejich počet ještě více stoupl v následujícím desetiletí na zhruba 200 000. Hlavními cíli byly USA, v rámci kontinentu to bylo Mexiko a z Evropy pak Španělsko, ale i další západoevropské země.

Nejnižší míra migrace nastala v období poslední vojenské diktatury (1976–1983), během které se vystěhovalo odhadem přes 300 tisíc lidí, převážně intelektuálů, studentů a příslušníků menšin (Jachimovizs 2006). I když se jich řada vrátila po pádu autoritářského režimu v roce 1983, mnoho Argentinců v zahraničí již zůstalo.

5 Migrační trendy

Zatímco meziregionální migrační toky do Argentiny pokračovaly i v letech 80. a 90., zejména mladí a vysoce kvalifikovaní Argentinci hledali nové příležitosti v zahraničí. Byly to hlavně lákavé ekonomické příležitosti, stabilnější ekonomika a sociální podmínky v západních zemích, které je motivovaly k emigraci. Odhaduje se, že v roce 2005 žilo v zahraničí 1 050 000 Argentinců, tj. dvojnásobný počet od roku 1985.

⁷ (<http://www.latinamericanstudies.org/argentina/argentina-italians.htm>, 10. 9. 2014)

Například Spojené státy jsou jedinou zemí, která zaznamenala nárůst migračních toků z Argentiny v posledním desetiletí (viz tabulku 4), přičemž více než 60 procent jich žije ve třech státech: Kalifornii, Floridě a New Yorku. Pro vysokou koncentraci Argentinců je dokonce jedna čtvrt' v Miami nazývána Little Buenos Aires. Převažujícím důvodem pro trvalou migraci je sloučení rodiny, zatímco většina dočasných migrantů přichází jako zvláštní pracovníci (H-1B víza), turisté (J-1 víza) či v rámci vnitrofiremních přesunů (L-1 vízum). Podle posledního sčítání v roce 2010 žilo v USA více než 200 000 Argentinců.

Tabulka 4: Příliv Argentinců do USA (trvalá migrace), 1994–2013

Rok	Toky migrantů *
1994	2318
1998	1511
2002	3685
2006	7327
2010	4399
2013	4372

*Bez dat zahrnujících dočasnou migraci (turisté, uprchlíci, azylanti).

Zdroj: DHS Office of Immigration Statistics, Yearbook of Immigration Statistics, 2013

Argentinci, kteří prokážou španělský nebo italský původ, mají zase usnadněný vstup do těch evropských zemí, které mají otevřenou imigrační politiku vůči potomkům svých bývalých krajanů. Pro tyto potomky emigrantů se vstupem do Itálie, resp. Španělska zároveň otevírá celý pracovní trh EU. V roce 2004 žilo ve Španělsku 157 323 Argentinců (nárůst z 64 020 v roce 1999) a v Itáli se počet zdvojnásobil z 5725 na 11 266.

Také v Kanadě došlo k výraznému nárůstu počtu přistěhovaných Argentinců: ze 455 stálých obyvatel v roce 2000 stoupl na 1783 v roce 2003. Argentinci se tímto dostali na 5. místo v počtu Latinoameričanů v Kanadě.

5.1 Remitence

Významným komponentem doprovázejícím emigraci jsou remitence. Jedná se o peníze, které migranti pravidelně či sporadicky posílají do země původu. Právě finanční prostředky posílané do zemí Latinské Ameriky tvoří téměř třetinu celkového světového podílu. Přestože toky remitencí do Argentiny nepatří v regionu k největším (nejvíce peněz je posíláno do Mexika), jejich význam stále roste. Podle Ředitelství národní migrace dosáhly v roce 2004 převody peněz do Argentiny 1 724 000 000 dolarů, což byl trojnásobek z roku 2001, v roce 2013 ale došlo k významnému poklesu na 1 078 milionů dolarů (Remittances 2013), pravděpodobně v důsledku ekonomické krize po roce 2007. Peníze nejčastěji směřují na pokrytí základních potřeb, splácení dluhů a investiční účely (Jachymovicz 2006).

Převahu migrantů v Argentině ze sousedních zemí dokládá jejich podíl na celkovém počtu přistěhovaců, tj. 65 % v roce 2001 (INDEC, Censo Nacional de Población, Hogares y Viviendas 2001, Argentina). Celkový pokles imigrantů v populaci Argentiny dokládají ještě následující čísla: zatímco v roce 1914 tvořili imigranti 30 % celkové populace, v roce 2001 to byla pouhá 4,2 procenta. I přesto byla míra migrace v roce 2005 ještě pozitivní (0,4 na 1000 obyvatel), zatímco v roce 2014 je již nulová.

5.2 Kam imigranti nejčastěji směřují?

V rámci meziregionální migrace nejvíce imigrantů do Argentiny směřuje do provincií, které sousedí s jejich zeměmi původu. Nahrazují touto imigrací místní obyvatelstvo, které v rámci urbanizačních procesů odchází za lepší prací do měst. Chilané se proto nejvíce koncentrují především v oblasti jižní Patagonie a v oblasti And; Bolivijci, Paraguayci a Brazilci zase směřují spíše do severních provincií Argentiny. Obsazují obvykle volná místa v zemědělství, jako dělníci v továrnách a v sektoru služeb.

Z hlediska geografické blízkosti je také zřejmé, že nejvíce Uruguayců žije v metropolitní oblasti Buenos Aires. Jedná se především o skupinu vysoce kvalifikovaných migrantů, kteří mají možnost se v městském prostředí uplatnit. Velká města, zejména Buenos Aires, však dále nabízí možnosti zaměstnání ve službách, např. pomoc v domácnostech, kde se uplatňují převážně Paraguayci a Bolivijci, ale také migrační skupiny ze Středního východu a Asie (Arméni, Syřané a Libanonci, Korejci, Číňané a Japonci). Tito přistěhovalci často vstupují do země z důvodu sloučení rodiny nebo z humanitárních důvodů.

5.3 Migrační politika

Vzhledem k tomu, že Argentina má dlouholeté zkušenosti s migrací, její imigrační systém (řízený ministerstvem vnitra) funguje poměrně dobře. Monitorovací síť je rovnoměrně rozložena po celé zemi a tvoří ji sedm migračních kanceláří napojených na 230 kontrolních stanovišť při vstupu do země, včetně pozemní, vzdušné a námořní dopravy.

Přistěhovalecký přijímací systém operuje se třemi hlavními typy vstupu: za účelem trvalého či dočasného pobytu a pobytu uděleného z humanitárních důvodů. Obecně lze říci, že počty povolení ke vstupu za účelem trvalého pobytu neustále rostou (zejména prostřednictvím sloučení rodiny a zaměstnání), i když ekonomická krize v letech 2001–2002 způsobila citelný pokles (z téměř 20 000 povolení k trvalému pobytu v roce 2001 klesla na cca 10 400 v roce 2002).

I když je Argentina signatářem Ženevské úmluvy od roku 1961, přijímání humanitárních uprchlíků je v porovnání s ostatními typy migrace marginální (podobně jako např. v Česku, více např. Drbohlav et al. 2010). V roce 1985 byla vytvořena samostatná vládní agentura, která je součástí ministerstva vnitra a pomáhá lidem hledajícím ochranu. V roce 2004 bylo v Argentině 2600 lidí s přiznaným statutem azylanta. Jednalo se zejména o imigranty pocházející z Arménie, Laosu, Kuby, Kolumbie a Alžírka.

Vývoj migrační a integrační politiky

Období demokratických režimů po roce 1990 přineslo Argentině posun od dílčích migračních opatření (jako byly periodické amnestie a nahodilé snahy k potírání nelegální migrace) k řízené migrační koncepci. Řada těchto ustanovení se uplatnila i v rámci sdružení volného obchodu Mercosuru, a to například zavedením volného pohybu osob z roku 2002 (podepsaným i Chile a Bolívií). Volný pohyb osob (velmi podobný Schengenské dohodě v rámci EU) umožňuje občanům Mercosuru (stejně jako migrantům z Chile a Bolívie) automaticky získat víza a svobodně pracovat a žít v prostoru Mercosuru za předpokladu, že žadatelé nemají žádný záznam v trestním rejstříku za posledních pět let. Tato dohoda v podstatě slouží k regularizaci neoprávněného pobytu imigrantů, což je stálý problém argentinské migrační politiky.

V prosinci 2003 byl přijat nový migrační zákon, zahrnující řadu důležitých politických změn a přístupů. Snahou bylo vytvořit komplexní migrační systém založený na demokratických hodnotách namísto předchozích přístupů podmíněných vládnoucím vojenským režimem. Mimo jiné např. umožnil všeobecný přístup ke vzdělání a zdravotní péči, bezplatné právní zastoupení, právo na spravedlivý proces před vyhoštěním a právo na sloučení rodiny. V rámci této reformy se vláda snažila i o podporu Argentinců žijících v zahraničí, stejně jako těch, kteří se chtěli vrátit domů.

V roce 2004 byl spuštěn program na regularizaci migrantů ze zemí mimo Mercosur, přičemž většina přihlášených pocházela z Číny nebo Korey. Úspěšným žadatelům bylo uděleno povolení k pobytu v délce dvou let s tím, že po jeho vypršení je možné si pobyt opět o dva roky prodloužit. Tento program spolu s výše uvedenou novelou migračního zákona podporuje zlepšení podmínek v oblasti zaměstnávání a přispívá k lepší integraci cizinců v zemi.

Závěr

Argentina se stala z imigrační země na počátku 20. století zemí s duálními migračními tendencemi: na jedné straně se do země stěhují imigranti ze sousedních zemí a na straně druhé dochází k emigraci místního, převážně mladého a vysoce kvalifikovaného obyvatelstva. Proti tomu se snaží argentinská vláda bojovat programem Raíces (Kořeny), který vede ministerstvo pro vědu a jehož cílem je přilákat vědce a odborné pracovníky zpět do země.

V roce 2010 tvořili imigranti v Argentině 3,6% populace (asi 1 500 000 osob) a jednalo se zejména o přistěhovalce ze sousedních zemí: Paraguaye, Bolívie, Chile a Uruguaye (IOM). Naopak emigranti tvořili v roce 2010 asi 2,4% populace (asi 950 000 lidí) a desítkou nejčastějších cílových zemí byly: Španělsko, Spojené státy, Chile, Paraguay, Izrael, Bolívie, Brazílie, Uruguay, Kanada a Itálie.⁸ Už jen ze srovnání výčtu zdrojových a cílových zemí lze usuzovat na charakter současné imigrace a emigrace. Povaha imigrace je jak cirkulační, tak trvalá, přičemž migranti nejčastěji zaplňují místa vyžadující nízkou kvalifikaci spojenou s nízkými mzdami ve venkovských i městských oblastech.

Vedle toho ale přistupuje argentinská vláda aktivně i k pracovním migrantům z Paraguaye a Bolívie, kdy v rámci projektu Patria Grande výrazně zjednodušila získání povolení k pobytu občanů členských a přidružených zemí Mercosuru. Podmínkou pro získání tohoto povolení je státní příslušnost k členské či přidružené zemi a čistý trestní rejstřík.⁹

Do budoucna lze očekávat, že Argentina bude i nadále zaujímat významné cílové místo v rámci regionálních imigračních toků a zároveň bude vysílající zemí. Na rozdíl od globálních trendů se zdá, že současná

⁸ IOM – Argentina, dostupné na: <http://www.iom.int/jahia/Jahia/activities/americas/southern-cone/argentina>, poslední přístup 13. 11. 2011.

⁹ IOM – Argentina, dostupné na: <http://www.iom.int/jahia/Jahia/activities/americas/southern-cone/argentina>, poslední přístup 13. 11. 2011.

politika Argentiny, která je podobně jako brazilská poměrně otevřená (zejména pro imigranty z Evropy), směřuje k otevřenějšímu systému. Například k povolení k zaměstnání stačí pouze dopis od zaměstnavatele a potvrzení o bezúhonnosti ze země původu.¹⁰

Z výše uvedeného textu je jasné, že hnací silou migrace je ekonomická prosperita spolu s liberální migrační politikou. Argentina, která patřila na počátku 20. století k nejbohatším zemím světa, přitahovala miliony imigrantů nabídkami práce, levných pozemků a možnostmi seberealizace. O sto let později se však nachází až na 52. místě žebříčku HDP na obyvatele, z čehož vyplývá i vysoký podíl vystěhovalců. I přesto je Argentina významným migračním cílem pro mnoho obyvatel sousedních zemí, jejichž HDP je ještě nižší. Její regionální role tedy i nadále zůstává důležitá.

Bibliografie

- BLOUET, B. W. – BLOUET, O. M. 2010: *Latin America and the Caribbean*, Inc., New York, Chichester, Brisbane, Toronto, Singapore.
- CASTLES, S. – MILLER, M. 2009: *New Age of migration*. New York.
- DRBOHLAV, D. a kol. 2010: *Migrace a (i)migranti v Česku. Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme o v evropském kontextu*. Praha: SLON .
- INDEC, *Censo Nacional de Población, Hogares y Viviendas 2001*, Argentina.
- IOM – Argentina, dostupné na: <http://www.iom.int/jahia/Jahia/activities/americas/southern-cone/argentina>, poslední přístup 13. 11. 2011.

¹⁰ <http://www.theguardian.com/world/2011/dec/22/argentina-open-doors-migrants-settle>

- JACHIMOWICZ, M. 2006: Argentina: A New Era of Migration and Migration Policy. <http://www.migrationpolicy.org/article/argentina-new-era-migration-and-migration-policy>
- KENT, R. 2006: *Latin America. Regions and people*. New York/London.
- KLINDERA, F. 1912: *Český rolník napříč Argentínou. Příběhy Rakouské výpravy do Patagonie*. Praha: Svépomoc.
- LATTES, A. – LATTES, Z. 1994: International migration in Latin America: Patterns, Determinants and Policies. In *Economic studies* No.7, United Nations, 109–126.
- The immigration offices and statistics from 1857 to 1903 (2012). Ministry of Agriculture. <http://www.gutenberg.org/files/39230/39230-h/39230-h.htm>, staženo 29. 9. 2014.
- OPATRNÝ, J. 2000: *La emigración checa a America Latina*. Praha: Ibero-americana Pragensia Supplementum, 8, 57.
- POLIŠENSKÝ, J. 1996: *Úvod do studia dějin vystěhovalectví do Ameriky II: Češi a Amerika*. Praha.
- PRESTON, D. (ed.) 1996: *Latin American Development: geographical perspectives*. Second edition, Singapur: Longman.
- Remittances to Latin America and the Caribbean in 2013: Still Below pre-crisis levels. <http://idbdocs.iadb.org/wsdocs/getDocument.aspx?DOCNUM=38842219>; staženo 28. 9. 2014.
- <http://www.theguardian.com/world/2011/dec/22/argentina-open-doors-migrants-settle>
- <http://www.latinamericanstudies.org/argentina/argentina-italians.htm>
- <http://baire.elsur.org/archives/an-italian-builds-a-home-in-argentina>

Development of International Migration in Argentina since the Half of 19th century till the Beginning of 21st century (Transformation from Immigrant to Emigrant Country)

International migration in Argentina from the mid-19th century is highly differentiated. Basically we are talking about 3 major stages of international and internal migration in Latin America: the first is transatlantic immigration (the main flow in 1880–1930 and the last one after the 2nd World War); the second is rural-urban migration (about 100 mil. people migrated in period 1930–1980) and finally by the end of sixties is becoming to be increasingly important regional migration along emigration to other continents (e.g. USA, Italy). The Argentina migration policy is described as well.

Keywords: Transatlantic migration; immigration; migration policy; Argentina